

3. Chemická rovnováha – procvičování

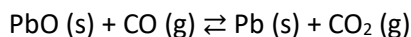
Konstanty:

Molární plynová konstanta $R = 8,314472 \text{ J mol}^{-1}\text{K}^{-1}$

Příklady:

1. Při 25 °C je standardní slučovací Gibbsova energie amoniaku $-16,5 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní reakční Gibbsovu energii a rovnovážnou konstantu pro syntézu amoniaku a rozhodněte, kam je posunuta rovnováha. ($\Delta_r G^0 = -33 \text{ kJ mol}^{-1}$; $K = 6,1 \cdot 10^5$)
2. Při 25 °C je standardní slučovací Gibbsova energie N_2O_4 $97,89 \text{ kJ mol}^{-1}$ a standardní slučovací Gibbsova energie monomeru $51,31 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie dimeru $9,16 \text{ kJ mol}^{-1}$ a standardní slučovací entalpie monomeru $33,18 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní reakční Gibbsovu energii a rovnovážnou konstantu pro přeměnu dimeru oxidu dusičitého na jeho monomer a rozhodněte, kam je posunuta rovnováha. ($\Delta_r G^0 = 4,73 \text{ kJ mol}^{-1}$; $K = 0,148$)
3. Standardní Gibbsova energie reakce $\text{H}_2\text{O}(\text{g}) \rightleftharpoons \text{H}_2(\text{g}) + \frac{1}{2} \text{O}_2(\text{g})$ při 1727 °C je $135,2 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte molární zlomek kyslíku při této teplotě a tlaku 200 kPa. (0,00221)
4. Při teplotě 1984 °C a celkovém tlaku 100 kPa se v rovnováze rozloží 1,77 % vodní páry. Rovnice rozkladu vodní páry je $2 \text{H}_2\text{O}(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{H}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g})$. Vypočítejte
  - (i) reakční Gibbsovu energii. (0)
  - (ii) rovnovážnou konstantu. ($2,848 \cdot 10^{-6}$)
  - (iii) standardní reakční Gibbsovu energii. ($239,616 \text{ kJ mol}^{-1}$)
5. Při teplotě 1327 °C a celkovém tlaku 100 kPa se v rovnováze rozloží 24 % par bromu. Rovnice rozkladu par bromu je $\text{Br}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{Br}(\text{g})$. Vypočítejte
  - (i) rovnovážnou konstantu při 1327 °C. (0,24)
  - (ii) standardní reakční Gibbsovu energii při 1327 °C. (19 kJ mol^{-1})
  - (iii) rovnovážnou konstantu při teplotě 2000 °C, jestliže je v celém teplotním rozsahu reakční entalpie rovna 112 kJ mol^{-1} . (2,96)
6. Při teplotě 25 °C je standardní slučovací Gibbsova energie methanu $-50,72 \text{ kJ mol}^{-1}$ a standardní slučovací Gibbsova energie chloroformu je $-73,66 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací Gibbsova energie HCl je $-95,30 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie methanu je $-74,81 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie chloroformu je $-134,47 \text{ kJ mol}^{-1}$ a standardní slučovací entalpie HCl je $-92,31 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní reakční Gibbsovu energii a rovnovážnou konstantu reakce
$$\text{CH}_4(\text{g}) + 3 \text{Cl}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{CHCl}_3(\text{l}) + 3 \text{HCl}(\text{g})$$
  - (i) při 25 °C. ($\Delta_r G^0 = -308,84 \text{ kJ mol}^{-1}$; $K = 1,3 \cdot 10^{54}$)
  - (ii) při 50 °C, je-li standardní reakční entalpie v celém teplotním rozsahu konstantní. ($\Delta_r G^0 = -306,52 \text{ kJ mol}^{-1}$; $K = 3,5 \cdot 10^{49}$)V obou případech rozhodněte, kam je posunuta rovnováha.

7. Při 25 °C je standardní slučovací Gibbsova energie oxidu olovnatého $-188,93 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací Gibbsova energie oxidu uhelnatého $-137,17 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací Gibbsova energie oxidu uhličitého $-394,36 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie oxidu olovnatého $-218,99 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie oxidu uhelnatého $-110,53 \text{ kJ mol}^{-1}$ a standardní slučovací entalpie oxidu uhličitého $-393,51 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní reakční Gibbsovu energii a rovnovážnou konstantu reakce

- (i) při 25 °C. ($\Delta_r G^0 = -68,26 \text{ kJ mol}^{-1}$; $K = 9,091 \cdot 10^{11}$)
(ii) při 127 °C, je-li standardní reakční entalpie v celém teplotním rozsahu konstantní.

$$(\Delta_r G^0 = -69,721 \text{ kJ mol}^{-1}; K = 1,262 \cdot 10^9)$$

V obou případech rozhodněte, kam je posunuta rovnováha.

8. Reaktanty i produkty v reakci $\text{A} + \text{B} \rightleftharpoons \text{C} + 2 \text{D}$ jsou plyny. Jestliže při teplotě 25 °C a celkovém tlaku 100 kPa smícháme 2 mol A, 1 mol B a 3 mol D, bude rovnovážná směs obsahovat 0,79 mol C. Vypočítejte

- (i) molární zlomky všech látek v rovnováze. (A: 0,1782; B: 0,0309; C: 0,1163; D: 0,6745)
(ii) rovnovážnou konstantu. (9,609)
(iii) standardní reakční Gibbsovu energii. ($-5,6 \text{ kJ mol}^{-1}$)

9. V teplotním rozmezí 527 °C až 1227 °C je standardní reakční entalpie určité reakce rovna 125 kJ mol^{-1} . Standardní reakční Gibbsova energie při 847 °C je 22 kJ mol^{-1} . Vypočítejte, při jaké teplotě je rovnovážná konstanta rovna 1. (1086,26 °C)

10. V teplotním rozmezí 647 °C až 1007 °C je standardní reakční entalpie určité reakce rovna 224 kJ mol^{-1} . Standardní reakční Gibbsova energie při 1007 °C je 33 kJ mol^{-1} . Vypočítejte, při jaké teplotě je rovnovážná konstanta rovna 1. (1228,18 °C)

11. V teplotním rozmezí 27 °C až 327 °C platí pro rovnovážnou konstantu reakce empirický vztah

$$\ln K = -1,04 - \frac{1088K}{T(K)} + \frac{1,51 \cdot 10^5 K^2}{(T(K))^2}$$

Vypočítejte standardní reakční entalpii, standardní reakční Gibbsovu energii a standardní reakční entropii při 127 °C. ($\Delta_r H^0 = 2,771 \text{ kJ mol}^{-1}$; $\Delta_r G^0 = 9,369 \text{ kJ mol}^{-1}$; $\Delta_r S^0 = -16,488 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$)

12. V teplotním rozmezí 127 °C až 227 °C platí pro rovnovážnou konstantu reakce empirický vztah

$$\ln K = -2,04 - \frac{1176K}{T(K)} + \frac{2,1 \cdot 10^7 K^3}{(T(K))^3}$$

Vypočítejte standardní reakční entalpii, standardní reakční Gibbsovu energii a standardní reakční entropii při 177 °C. ($\Delta_r H^0 = 7,191 \text{ kJ mol}^{-1}$; $\Delta_r G^0 = 16,55 \text{ kJ mol}^{-1}$; $\Delta_r S^0 = -20,79 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$)

13. Vypočítejte, jaký bude účinek dvojnásobného zvýšení tlaku na rovnovážné složení reakční směsi při reakci $\text{H}_2\text{CO (g)} \rightleftharpoons \text{CO (g)} + \text{H}_2 \text{ (g)}$. U všech složek reakční směsi předpokládejte ideální chování. (Podíl produktů se 2x sníží.)

14. Vypočítejte, jaký bude účinek dvojnásobného zvýšení tlaku na rovnovážné složení reakční směsi při reakci $\text{CH}_3\text{OH}(\text{g}) + \text{NOCl}(\text{g}) \rightleftharpoons \text{HCl}(\text{g}) + \text{CH}_3\text{NO}_2(\text{g})$. U všech složek reakční směsi předpokládejte ideální chování. (Zvýšení tlaku nebude mít žádný účinek.)
15. Při 230 °C je rovnovážná konstanta izomerizace borneolu na izoborneol rovna 0,106. Vypočítejte molární zlomek obou látek v rovnováze, smícháme-li při této teplotě a celkovém tlaku 100 kPa 7,5 g borneolu a 14 g izoborneolu ($M = 154,25 \text{ g mol}^{-1}$). (borneol: 0,904; izoborneol: 0,096)
16. Při 2027 °C je rovnovážná konstanta reakce $\text{N}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2 \text{NO}(\text{g})$ rovna $1,69 \cdot 10^{-3}$. Vypočítejte molární zlomek oxidu dusnatého v rovnováze, jestliže při této teplotě a celkovém tlaku 100 kPa smícháme 5 g dusíku ($M(\text{N}_2) = 28,02 \text{ g mol}^{-1}$) a 2 g kyslíku ($M(\text{O}_2) = 32,00 \text{ g mol}^{-1}$). ($1,76 \cdot 10^{-2}$)
17. Vypočítejte standardní reakční entalpii reakce, jejíž rovnovážná konstanta bude mít po zvýšení teploty z původních 37 °C o 15 °C hodnotu
- (i) dvakrát větší. (39 kJ mol^{-1})
  - (ii) dvakrát menší. (-39 kJ mol^{-1})
18. Chlorid amonný se při teplotě 427 °C rozkládá na amoniak a chlorovodík, je-li tlak jeho par 608 kPa, a při 459 °C, je-li tlak jeho par 1115 kPa. Vypočítejte
- (i) rovnovážnou konstantu a standardní reakční Gibbsovu energii při 427 °C.
($K = 9,24$; $\Delta_r G^0 = -12,9 \text{ kJ mol}^{-1}$)
  - (ii) rovnovážnou konstantu a standardní reakční Gibbsovu energii při 459 °C.
($K = 31,08$; $\Delta_r G^0 = -20,9 \text{ kJ mol}^{-1}$)
  - (iii) standardní reakční entalpii a entropii, jsou-li v daném teplotním rozsahu konstantní.
($\Delta_r H^0 = 161 \text{ kJ mol}^{-1}$; $\Delta_r S^0 = 248 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$)
19. Tepelným rozkladem kalcitu vzniká plyn, jehož tlak je 100 kPa. Standardní slučovací entalpie kalcitu (CaCO_3) je $-1206,9 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie CaO je $-635,09 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie oxidu uhličitého je $-393,51 \text{ kJ mol}^{-1}$, molární entropie kalcitu je $92,9 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$, molární entropie oxidu vápenatého je $39,75 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$ a molární entropie oxidu uhličitého je $213,74 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$. Standardní entalpie i entropie rozkladu kalcitu jsou v celém teplotním rozsahu konstantní. Vypočítejte teplotu, při které k rozkladu kalcitu dochází. ($837,13 \text{ °C}$)
20. Dehydratací modré skalice vzniká plyn, jehož tlak je 100 kPa. Standardní slučovací entalpie modré skalice (pentahydrát síranu měďnatého) je $-2279,7 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie síranu měďnatého $-771,36 \text{ kJ mol}^{-1}$, standardní slučovací entalpie vodní páry $-241,82 \text{ kJ mol}^{-1}$, molární entropie modré skalice $300,4 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$, molární entropie síranu měďnatého $109 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$ a molární entropie vodní páry $188,83 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$. Standardní entalpie i entropie dehydratace modré skalice jsou v celém teplotním rozsahu konstantní. Vypočítejte teplotu, při které k dehydrataci modré skalice dochází.
(124 °C)

21. Při 25 °C je rovnovážná konstanta rozpouštění fluoridu vápenatého $3,9 \cdot 10^{-11}$. Standardní slučovací Gibbsova energie nerozpuštěného fluoridu vápenatého je $-1167 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní slučovací Gibbsovu energii rozpuštěného fluoridu vápenatého. ($-1107,586 \text{ kJ mol}^{-1}$)
22. Při 25 °C je rovnovážná konstanta rozpouštění jodidu olovnatého $1,4 \cdot 10^{-8}$. Standardní slučovací Gibbsova energie nerozpuštěného jodidu olovnatého je $-173,64 \text{ kJ mol}^{-1}$. Vypočítejte standardní slučovací Gibbsovu energii rozpuštěného jodidu olovnatého. ($-128,8 \text{ kJ mol}^{-1}$)
23. Nakreslete závislost Gibbsovy energie izomerizace na rozsahu reakce s číselným vyznačením standardní reakční Gibbsovy energie při 25 °C a správně umístěným minimem křivky, jestliže rovnovážná konstanta má hodnotu a) 10, b) 3, c) 1.